

Til: Deltakere på SOS 2001, Moderne sosiologisk teori, høsten 2003.

Fra: Ragnvald Kalleberg

Om: Disposisjon og stikkord til forelesning

Tid/sted: Tirsdag 9/9-03, kl. 12.15-14. Aud. 1, VB.

Kurslitteratur: Layder, kap. 11 og 12.

LIVESVERDEN OG SYSTEM. JÜRGEN HABERMAS.

- Mannen, verket og prosjektet. Se generell vurdering i Layder s. 220; Kalleberg 1999 s. 20. Hovedverk det fokuseres på i presentasjonen til Layder: *Theorie des kommunikativen Handelns* (1981).
- Hva gjør vi når vi snakker? Talehandlinger. Roller som hører og taler. Tre typer av gyldighetsfordringer (*validity claims, Geltungsansprüche*): sannhet, riktighet, sannferdighet. Tre typer av virkelighetsområder (verdner): objektiv, sosial og subjektiv. Noen tekniske termer i analysen av talehandlinger: lokusjon og illokusjon; performativ, pragmatikk.
- Livsverden. De tre komponenter i livsverden og former for reproduksjon av livsverden: sosial, kulturell, personlighetsmessig (samfunn, kultur, personlighet).
- Samfunnsutvikling og utsondring (utdifferensiering) av sosial- og system-integrasjon. samordning gjennom samtale vs. kjøp-salg og formell autoritet.
- Systemets kolonisering av livsverden. Institusjonell imperialisme.
- S. 172-98 er primært en presentasjon. S. 198-206 en vurdering.
- Hvordan teoretiserer Habermas? Han bruker de fleste av de 14 former (men forkaster T6 som gyldig i kultur og samfunnsfag). Kommentar om et par av dem: T 9 (drøfting av klassikere – som om de var samtidige, jfr. S&V 1998: 44-46; erfaringsbasert vitenskapsteori, jfr. S&V 1998: 83-84). T 13 (syntetisering av innsikter på et felt; cf. Layders "eklektisme"). T 11 (utvikling av allmenne innsikter på basis av konkrete erfaringer; jfr. vedlagte utdrag fra TdkH I).

LAYDERS SAMMENFATNING AV HOVEDTRÅDENE I BOKEN.

- Myten om individ og samfunn som atskilte enher.
- Individets sentrale plass i sosiologisk teori.
- Balansen mellom handling (handlingsevne) og struktur.
- Kombinering (sammenvevingen) av mikro-forhold og makro-forhold.
- Betydningen av Goffman. En forbindelseslinje til sosiologien som vitenskapelig prosjekt, slik det ble utformet av Marx, Weber og Durkheim.

- Dualismens fortsatte tiltrekningskraft.
- Bidraget til Habermas.
- Veien fremover. En åpen, eklektisk tilnærming.

OPPGAVER TIL NESTE GANG.

5 minutters innledning(er) fra en eller to av kollokviegruppene.

- Gjør rede for Bourdieus bidrag, med utgangspunkt i modellen av forskningsopplegg.
- Gjør rede for likheter og forskjeller mellom Skjervheim og Bourdieus bidrag.
- Kan perspektivet "kolonisering av livsverden" (Habermas) anvendes i Bourdieus analyse av fransk TV?
- a) Hva slags "teori" utvikles i Gullestads bidrag? b) Hvordan kan man plassere Gullestads bidrag når man tar utgangspunkt i Layders tre dualiteter og hvordan de er vektlagt i forskjellige tradisjoner?

UTDYPENDE LITTERATURHENVISNINGER.

- Benum, Edgeir (2003): "Universiteter, akademisk integritet og kommersialisering". *NNT* nr. 1 ("kolonisering av universiteter")
- Engelstad, Fredrik, C. E. Grenness, R. Kalleberg, R. Malnes (1998): *Samfunn og vitenskap*. (Gyldendal, 2. Utgave). Forkortet: S&V 1998.
- Kalleberg (1999): "Moderne samfunns utfordringer". I Habermas, *Kraften i de bedre argumenter*. (Se særlig s. 17-20 & 20-27 & 32-36).
- Kalleberg (2001): "Arbeiderkollektivet i samfunnsfag og opplyst offentlighet". I Lysgaard, *Arbeiderkollektivet*. (Særlig s. 40-44).
- Lindblom, Charles (2001): *The market system : what it is, how it works, and what to make of it*.

UTDRAG FRA JH'S HOVEDVERK OM KOMMUNIKASJON.

"Når vi leter etter grammatiske subjekter som passer sammen med predikatet "rasjonell," melder straks to kandidater seg: Personer og symbolske ytringer - som begge legemliggjør viten - kan være mer eller mindre rasjonelle. De symbolske ytringene kan være språklige og ikke-språklige.... Vi kan omtale menn og kvinner, barn og voksne, statsråder og bussjåfører som rasjonelle. Men vi kan ikke omtale fisk eller syrinbusker, fjell, gater og stoler som rasjonelle. Vi kan omtale unnskyldinger, forsinkelser, kirurgiske inngrep, krigserklæringer, reparasjoner, byggeplaner eller konferansevedtak for "irrasjonelle," men vi kan ikke gjøre det samme med uvær, ulykker, lottogevinster eller sykdommer. Men hva betyr det at personer i bestemte situasjoner forholder seg "rasjonelt"; hva betyr det at deres ytringer bør gjelde som "rasjonelle"? (Fra første avsnitt i I.1; egen oversettelse).